

Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan (IV) kokous 4/2022

Aika 7.6.2022, klo 13.00–16.00, etäyhteys

Paikalla

Puheenjohtaja Laura Hänninen
Varapuheenjohtaja Joonas Gustafsson

Koiratoiminta

~~Tapio Eerola, Suomen Kennelliitto~~
~~(Pauliina Lehtola)~~

Kissatoiminta

Riikka Turpeinen, Suomen Kissaliitto
~~(Päivi Ylikorpi)~~

Hevostoiminta

~~Martti Tala, Suomen Hippos~~
~~(Kristiina Ertola)~~

Eksoottisten eläinten harrastustoiminta

~~Mats Wikström~~

~~(Ville Vepsäläinen)~~

Seura- ja harrastuseläinten hyvinvointia koskeva tutkimus

~~Katriina Tiira, Helsingin yliopisto~~
~~(Kati Tuomola)~~

Seura- ja harrastuseläinten pitoon liittyvä etiikka

Paula Hirsjärvi
~~(Elisa Aaltola)~~

Ruokavirasto

Sari Salminen

~~(Taina Mikkonen)~~

Käytännön eläinsuojeluvantatyötä tekevä viranomainen

Elli Valtonen, Helsingin kaupunki
~~(Hanna Kukkola)~~

Vapaaehtoinen eläinsuojelutyö

Kati White, SEY Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto
~~(Laura Uotila, Eläinsuojeluliitto Animalia)~~

Käytännön eläinlääkintätyö

Anna-Mari Olbricht

~~(Vuokko Pekkola)~~

Seura- ja harrastuseläinkauppiat

~~Johanna Valo, Faunapark Oy~~
~~(Päivi Tiitinen)~~

Kuluttajat

Timo Niemi, Kuluttajaliitto Oy

~~(Emmi Meriranta)~~

Pysyvät asiantuntijat

Tiina Pullola, maa- ja metsätalousministeriö
Saara Kupsala, eläinsuojeluasiamies

Asialista

1. Varapuheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.00. Paikalla oli 8 jäsentä ja 5 varajäsentä.
2. Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin.
3. Luolakoira-alustus, ELL Sini Marjo (kunnaneläinlääkäri, metsästäjä, luolakoiraharrastaja). Marjo esitteli kennelliton alaiset kokeet (luolakoirien taipumuskoe, luonnonluolan tarkastus, luolakoirien metsästyskoe). Luolakoirien taipumuskoe testaa koiran valmiuksia luonnon metsästystilanteeseen. Kokeissa on eläinlääkäri aina paikalla eikä hänen Marjon kokemuksen mukaan yleensä tarvitse puuttua kokeen kulkuun tai eläinten oloihin. Kettu kohde-eläimenä on omistajalleen ”arvokas työväline” ja eri koetasoilla käytetään eriluonteisia kettuja. Ketun pito-olosuhteet eivät ole sen paremmat kuin turkistarhoilla. Useimmiten häkeissä on verkkopohjat.

Kokeita tarvitaan, jotta kettujen hankinta ja putkien pito pystytään rahoittamaan. Putkilla on helppo ja turvallinen tapa nähdä, miten nuori luolakoira kohtaa kohde-eläimen. Luolakoirien ominaisuuksia ei pysty testaamaan esim. kuolleella riistalla, toisin kuin esim. noutajilla. Kokeet tähtäävät metsästykseen; metsästys vähentää pienpetoja, ja luolametsästys on ainoa keino saada pari kiinni talvella ennen lisääntymisaikaa. Praktikkoeläinlääkäreillä voi Marjon mukaan olla erilainen käsitys luolakoirista, sillä klinikoilla näkee hyvin suppean näkökulman lajista.

Todettiin, että kaikissa Pohjoismaissa ei tehdä luolakoirakokeita, mutta kisoissa koirat lähtevät samalta viivalta. Ko. maissa harjoitetaan kuitenkin luolametsästystä. Koiria testaan tarvittaessa kontrolloiduissa luonnonoloissa, mutta siihen sisältyy riski: koiran reagoititapaa ei tunneta, eikä voida täysin varmuudella tietää, onko luonnonluola tyhjä. Tähän verrattuna koetilanne on koiran ja kohde-eläimen kannalta turvallisempi.

Kettujen pito-olosuhteita kyseenalaistettiin, samoin sitä, ettei harjoituksissa ole paikalla eläinlääkäriä (toisin kuin kokeissa). Marjon mukaan harjoituksissakin laitetaan herkästi väliseinä putkeen, jotteivät koira ja kettu pääse kohtaamaan. Kohde-eläiminä käytettävät ketut ostetaan turkistarhoilta. Putkiston pitäjä omistaa yleensä muutaman ketun. Omistajien määrä vähenee koko ajan (Suomessa ehkä kymmenkunta tällä hetkellä). Ketut ovat useimmiten puna- ja hopeakettuja (*Vulpes vulpes*). Eläinlääkäri käy tarvittaessa ketunomistajan luona, mutta virallisesta valvonnasta Marjolla ei ollut tietoa.

Koiran ja kohde-eläimen (ketun) kohtaaminen estetään kokeissa siten, että kettu on keskellä putkistoa pesässä suojaverkon ympäröimänä. Kun kettu päästetään pesästä ja koira menee sen perään, kokeen järjestäjä on valmiina laskemaan levyn eläinten väliin, jos näyttää, että yhteenotto on tulossa. Kokeissa kettuja ei haukuteta koirilla, mutta harjoituksissa sitä toisinaan tehdään, jotta nähdään, miten koira reagoi siihen. Tällöinkin välissä on verkko.

Kokeneet metsästäjät eivät juuri tarvitse luolakokeita, vaan niitä hyödyntävät etupäässä harrastajat. Kokemattomille koirille luolakoirakoe on turvallisempi tapa kohdata kohde-eläin.

Anna-Mari Olbricht esitteli eläinlääkäreiden somekanavan kautta tekemänsä kyselyn suuntaa antavia tuloksia. Valtaosa vastanneista oli hoitanut eläinlääkärinä luolakoiria metsästysvammojen vuoksi. Useimmiten vammat olivat olleet vakavia tai kohtalaisia, esim. puremajälkiä, haavanompelua tai hampaanpoistoja. Itse luolakoirametsästystä harrastavat eläinlääkärit arvioivat, että oma koira vammautuu metsästyksessä harvoin, tuskin koskaan. Eläinlääkärit olivat erimielisiä siitä, miten tärkeää luolakoirien käyttö on metsästyksessä. 38 % vastanneista näki luolakoirametsästyksen olevan iso ongelma

(4/5) koirille ja 40 % erittäin iso ongelma (5/5) metsästettävillä eläimille. 40 % katsoi luolakoirametsästyksessä olevan enemmän haittaa kuin hyötyä; muuten vastauksissa oli hajontaa. Harjoituskettujen pito-oloista oltiin huolissaan ja toivottiin saatavan ne valvonnan piiriin. Vastuksissa huoletti myös metsästyskoirien ja metsästettävien eläinten hyvinvointi.

Itä-Suomen hovioikein on katsonut (2022), ettei kohdeketun pitoon voi soveltaa turkiseläinasetusta vaan on sovellettava asetusta kissojen, koirien ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta.

Ehdotettiin neuvottelukunnan kannanottoa erityisesti kohde-eläinten hyvinvoinnin ja pito-olosuhteiden puolesta tai laajemminkin luolakoirametsästyksessä. Tiina Pullola kertoi ruotsalaiseläinlainsäädännöstä märehtijöiden käytöstä taipumuskokeissa. Selvityksen pohjalta Ruotsissa esitettiin, että taipumuskokeet pitäisi kieltää, mutta eläinsuojelulakiin tehtiin säännös, joka sallii poikkeuksen tarpeettoman kivun ja kärsimyksen aiheuttamisesta eläimille luolakoira-kokeissa. Tanskassa elävien kohde-eläinten käyttö kokeissa on kielletty. Norjassa on kielletty vankeudessa kasvatettujen eläinten käyttö kokeissa. Ruotsissa käytetään mäyriä, jotka elävät maapohjatarhoissa. Niille ei ole erityistä omaa lainsäädäntöä. Mäyrää saa käyttää kokeissa noin tunnin viikossa, korkeintaan neljällä koiralla. Tutkimustietoa mäyrien kokemuksista ei juuri ole, mutta pienimuotoisten kokeiden perusteella näkemys on, että villille, luonnonvaraiselle eläimelle on hyvin stressaavaa joutua pieneen tilaan, josta ei ole pakomahdollisuutta. Stressiä kokevat niin jähmettyvät, ulospäin rauhallisilta vaikuttavat kuin aggressiivisesti puolustautuvat mäyrät. Kokeissa arvioitiin koituvan huomattava hyvinvoinnin heikkenemisen riski kohde-eläimille, ja kokeista saatavia hyötyjä pitäisi arvioida suhteessa niistä koituvaan haittaan. Elävän mäyrän sijasta olisi mahdollista käyttää myös robottieläintä.

Suomessa koiria testataan jo robottikarhuilla ja -susilla. Jos taipumuskokeen suurin arvo on se, että koira voi saada valiotittelin mutta koe ei kuitenkaan kerro koiran toiminnasta käytännön metsästystilanteessa, kohde-eläimen kärsimys ei ole perusteltua ja robottieläimen käyttö riittäisi hyvin.

Turkistarhakettuja voi pitää lemmikkeinä, mutta luonnosta ei voi ottaa kettua lemmikiksi. Tarhoilta ostetut ketut tulkitaan lemmikkieläimiksi.

Neuvottelukunta päätti jättää asian jatkokesittelyn ja kannanoton tekemisen syksyn kokouksiin. Saadaanko kokeista haitan ylittävää hyötyä, ovatko luolakoira-kokeet ylipäätään välttämättömiä, ja voiko tarhaketun katsoa lemmikkieläimeksi? Kannanotossa toivottiin käsiteltävän myös luolakoirien ja metsästettävien eläinten hyvinvointia metsästystilanteissa, koetilanteissa käytettävien kohde-eläinten ohella. Toiminnassa aiheutetaan kärsimystä näille kaikille eläinryhmille ihmisen harrastustoiminnan nimissä.

4. Maa- ja metsätalousministeriöstä kerrottiin, että EU:n eläinten hyvinvointifoorumin koirien ja kissojen sosiaalistamisohjeet ovat kommenttikierroksella ja toimitettu myös neuvottelukuntalaisille kommentoitaviksi. Jokainen voi kommentoida ohjeita. Kyseessä ovat suositukset, jotka eivät velvoita mihinkään, mutta jäsenmaat voivat käyttää niitä hyödykseen esim. omassa lainsäädäntötyönsä. Komissio on pohtinut, sisällytetäänkö EU:n eläinten hyvinvointilainsäädäntöön kaupallisiin tarkoituksiin pidettävien eläinten hyvinvointi. Komission toiveesta hyvinvointifoorumin koirien ja kissojen kaupallisiin tarkoituksiin liittyvää toimintaa käsittelevä alatyöryhmä selvittää, mitä aiheita tulisi tarkemmin käsitellä lainsäädäntöä ajatellen. Koirien ja kissojen kaupallinen kuljetus olisi yksi esimerkki tällaisesta toiminnasta. Kaupallisesta kuljetuksesta on jo aiemmin tehty selvitys, jota alatyöryhmä nyt hyödyntää. Verkkokauppaa koskevaa säännöstöä käydään läpi; jalostuksen ääripiirteet ja

merkintä- ja rekisteröintiasiat ovat myös tapetilla mahdollisiksi EU-tason lainsäädännön sisällöiksi.

EU:n maa- ja metsätalousministerien ministerineuvostossa on ehdotettu käsiteltävän, millaisia hyötyjä koituisi lemmikkieläinlajit määrittävän positiivilistan käyttöönotosta. Lemmikkieläinten positiivilista on kirjoitettu sisään jo Suomen uuteen eläinten hyvinvointilakiesitykseen. Komissio ei vielä ole ottanut kantaa EU-positiivilistaan eikä vielä ole tietoa, mitä lajeja se mahdollisesti koskisi.

5. Eläinsuojeluasiamies kertoi, että Jalostus ja eläinten hyvinvointi -seminaari järjestettiin toukokuussa yhdessä Eläinten hyvinvointikeskuksen kanssa. Ilmoittautuneita oli 450. Seminaarissa käsiteltiin mm. kissojen ja koirien jalostusta ja hyvinvointia sekä uutta eläinsuojelulakia. Eläinsuojeluasiamies osallistui Euroopan eläinten hyvinvoinnin neuvottelukuntien kokoukseen Berliinissä 31.5.-1.6. Suomen edustajana ja esitteli neuvottelukuntien ajankohtaiset kuulumiset. Eläinsuojeluasiamies julkaisee koosteen kokouksen asiasisällöstä blogissaan ja lähettää kokouspöytäkirjan jäsenille myöhemmin. Eläinsuojeluasiamies kertoi myös, että hyönteisten hyvinvointia koskeva kannanotto on nyt hyväksytty kaikissa neuvottelukunnissa, mutta sitä ei vielä ole julkaistu.
6. Hevosten rekisteröinti, alustajana Sanna Varjus Ruokavirastosta. Varjus kertoi toimijoiden ja omistajien roolista tunnistuksessa ja pitopaikan rekisteröinnissä. Eläinterveyssäännöstö, komission delegoitu asetus, komission täytäntöönpanoasetus, lääkitsemisasetus, eläinjalostusasetus ja laki eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä sekä asetus eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä säätelevät hevosten rekisteröintiä. Eläinten pitoa koskeva ilmoitusvelvollisuus velvoittaa kirjaamaan eläintenpitäjärekisteriin eläintenpitäjän tunnistetiedot ja toiminnan tiedot ja oleelliset muutokset toiminnassa. Tietokannassa on oltava tieto hevosen pitäjistä eli omistajasta tai haltijasta. Rekisteröidyt eläimet ovat kantakirjassa olevia hevosia tai poneja; muita kuin rekisteröityjä voivat olla risteytseläimet, aasit, muulit jne. Pitopaikat ovat käytännössä olleet Ruokaviraston tiedossa, hevosten yksilötiedot Hippoksen tai kahden muun kansallisen toimijan rekistereissä. Eläinten pitopaikat on rekisteröitävä, mutta enää ei erikseen tarvitse olla tietoa eläimen omistajasta (jos eri kuin pitopaikan haltija). Omistajarekisteriä ei siis ole olemassa, vain eläimen pitäjä/haltijarekisteri, joka on viranomaisen kannalta oleellinen.

Ongelmana on, että Suomesta puuttuu hevosten keskustietokanta, jossa olisi linkitettyinä hevosten pitopaikat ja yksilötiedot, jotka nyt ovat eri rekistereissä. Hevosten keskustietokanta on ollut lakisäteinen vaatimus vuodesta 2015 lähtien, mutta on edelleen perustamatta. Toimija voi olla kuka tahansa, jolla on hevosia vastuullaan (ei kuitenkaan eläinlääkäri). Omistaja taas on henkilö, jolla on hevoseläimen omistusoikeus. Hevoseläimestä vastaavan toimijan, joka ei ole hevoseläimen omistaja, on toimittava eläimen omistajan tai omistajan edustajien puolesta ja suostumuksella. Omistajatiedon merkitsemisestä tietokantaan ei ole Suomessa kansallista säädöstä (ei ole pakollinen tieto). FEI ym. järjestöt voivat tätä edellyttää. Lakisäateistä hevospassissa ei tarvitse olla. Puhdasrotuiset kantakirjahevoset päätyvät suoraan omiin rekisteröityjen hevosten kantakirjoihinsa. Näiltä eläimiltä löytyy omistajatieto ko. rekisteristä. Kaikille roduille ei ole Suomessa kantakirjoja, mutta ne voidaan kirjata ulkomaisiin kantakirjoihin. Pitopaikan toimijan on pidettävä kirjaa pitopaikan eläimistä. Eläimiä ei saa siirtää pitopaikasta toiseen, jos niitä ei ole tunnistettu tai jos lähtöpaikka tai määränpää ei ole rekisterissä. Käytännössä kaikki hevosten pitopaikat ovat siis rekisterissä, ja siirrot pitää merkitä sekä lähtöpaikan että määränpään kirjanpitoon. Muut kuin rekisteröidyt hevoseläimet jäävät kilpa- ja jalostuslainsäädännön ulkopuolelle eikä niiden osalta siten pystytä sanomaan, missä ja kenen hallussa ne ovat, vaikka usein tämä tieto käytännössä löytyy esim. Hippoksen rekisteristä. Pitopaikka on

lainsäädännön mukaan ilmoitettava, mutta koska meillä ei ole kansallista pitopaikkojen rekisteriä, ilmoittamista ei voi vielä vaatia (ei ole pantu täytäntöön).

Todettiin, että käytännössä on kuitenkin tilanteita, joissa eläimen omistajaa ei saada talleilla selville eikä eläintä voida tunnistaa. Onko lainsäädännön täytäntöönpano odotettavissa piankin? Varjuksen mukaan vastuussa hevosesta on se, jonka hallussa eli tallissa hevonen on. Omistajatieto ei siten ole olennaisin tieto. Ongelmatilanteita tulee, kun omistaja jättää hevosensa toisen ihmisen pitämälle tallille eikä maksa hevosen ylläpitoa jne. Eläimen pitäjä on vastuussa eläimen tunnistamisesta ja hyvinvoinnista.

7. Yhteiskannanotto vieraslajiasioiden neuvottelukunnan kanssa vastuullisesta lemmikinomistajuudesta vieraslajitapauksissa; käsitellään myöhemmin, sillä vieraslajineuvottelukunnasta ei vielä ole oltu yhteydessä.
8. Neuvottelukunnan lausuntojen hyvät toimintatavat, siirretään käsiteltäväksi myöhemmin
9. Neuvottelukunnan tällä kaudella käsiteltäväksi suunnitellut aiheet, päivitys (käsitellään seuraavassa kokouksessa)

10. Muut asiat

- Kansalaisaloite eläinten suojelusta poikkeusoloissa ja vaaratilanteissa – Ukrainan sodan alkaessa SEY on saanut yhteydenottoja siitä, ettei Suomessa lemmikkieläimiä voi viedä väestönsuojoihin eikä tuotantoeläimiä voi suojata, ja niiden pohjalta on käynnistetty kansalaisaloite eläinten suojelemiseksi poikkeusoloissa. Jokainen voi halutessaan jakaa aloitetta omilla kanavillaan tai olla yhteydessä Kati Whiteen mahdollisten vaikuttamiskanavien kartoittamiseksi.

Lainsäädännön mukaan lemmikkieläimen voi tuoda väestönsuojaan, jos se sopii kaikille suojassa oleville. Sisäministeriössä on tekeillä kansalaisohje siitä, miten toimia lemmikin kanssa ko. tilanteessa. Jos väestöä kehoitetaan menemään väestönsuojaan, tarkoitus on lyhytaikainen (3 vrk). Sisäministeriön ohjeessa neuvotaan tällöin jättämään lemmikki kotiin ja annetaan ohjeita lemmikin olon helpottamiseksi. Jos väestöä evakuoidaan, eläimiä ei voi jättää kotiin, vaan ne on otettava mukaan. Ohje julkaistaneen pikapuoliin.

11. Seuraavat kokoukset syksyille 2022 sovitaan puheenjohtajiston ehdotusten pohjalta myöhemmin. Selvitetään, järjestetäänkö kokoukset jatkossakin kokonaan etänä vai hybridikokouksina. Syksyn ensimmäinen kokous pyritään järjestämään livekokouksena.
12. Puheenjohtaja kiitti jäsenistöä kuluneesta keväästä ja päätti kokouksen klo 15.45.